

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH020040
NAZWA
OBSZARU Masyw Ślęży

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH020040	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Masyw Ślęży

1.4. Data opracowania 2001-06	1.5. Data aktualizacji 2025-04
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2007-03
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2009-02
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2021-10
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 2 września 2021 r. w spr. soo Masyw Ślęży (PLH020040)

2. POŁOŻENIE OBSZARU

[Powrót](#)

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

Długość geograficzna
16.7058

Szerokość geograficzna
50.8536

2.2. Powierzchnia [ha]:

5059.25

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL51	Dolnośląskie
------	--------------

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

[Powrót](#)

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
6110			0.03		G	B	C	B	B
6190			0.18		G	A	B	B	B
6210			0.62		G	A	C	C	C
6410			6.07		M	A	C	B	B
6430			0.19		G	C	C	C	C
8150			0.52		G	A	C	A	A
8220			0.68		G	A	C	A	A
9110			479.8		G	A	C	A	A
9130			53.12		M	A	C	A	A
9170			50.23		G	B	C	B	B
9180			19.9		G	A	B	A	A
9190			256.21		M	B	C	B	C
91E0			22.14		G	A	C	B	B
91I0			23.58		G	A	C	A	A

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).

- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Gatunki					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
M	1308	Barbastella barbastellus			w				R	M	C	B	C	C
A	1188	Bombina bombina			p					M	D			
P	4096	Gladiolus palustris			p	10	15	i	V	M	A	C	A	C
I	1060	Lycaena dispar			p					M	C	B	C	C
M	1323	Myotis bechsteinii			w				V	M	C	B	C	C
M	1324	Myotis myotis			w				V	M	C	B	C	C
I	1084	Osmoderma eremita			p				P	M	C	B	C	C
I	6179	Phengaris nausithous			p				V	M	C	B	C	C
I	6177	Phengaris teleius			p				P	M	C	B	C	C

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego

Pokrycie
[%]

N10	0.03
N17	20.16
N23	0.13
N16	22.54
N19	41.17
N12	15.98
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Masyw ślęży i przylegające wzgórza mają urozmaiconą budowę geologiczną. Występują tam: gabra, amfibolity, gnesjy, granity i serpentynity. Gleby należą do inicjalnych, brunatnych i bielicowych. Tutejsze lasy to żyzna i kwaśna buczyna, acydofilne i ciepłolubne dąbrowy oraz fragmenty łągów i lasów stokowych rozrzucone wśród gospodarstw. Na serpentynitach Góry Raduni wykształciła się unikatowa roślinność. Dużą część ostoi zajmują łąki, miejscami zarastające w wyniku naturalnych procesów sukcesji i pola uprawne. Obszar obejmuje również Kamienny Grzbiet.

4.2. Jakość i znaczenie

SIEDLISKA PRZYRODNICZE

6110 Skąły wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską Alysso-Sedion

Siedlisko występuje na niewielkich powierzchniach (łącznie 0,03 ha w całym obszarze) odsłonięć skał w szczytowej części masywu Raduni. Fizjonomię zbiorowiska określają kostrzewa blada *Festuca pallens*, kostrzewa owcza *Festuca ovina* oraz czosnek skalny *Alium montanum*, pięciornik biały *Potentilla alba*, rozchodnik wielki *Sedum maximum*, rozchodnik ostry *Sedum acre*. Siedlisko tworzy niewielkie płyty o zubożałym składzie florystycznym, ponieważ znajduje się poza zwartym zasięgiem. Niemniej jego występowanie na nasłonecznionych wychodniach skał o alkalicznych produktach wietrzenia jest notowane w regionie, stąd ocena powierzchni reprezentatywności B. Powierzchnie zajmowane przez to siedlisko są niewielkie, ograniczone do kilku rozproszonych wzdłuż grani płatów wielkości do 100 m², co pozwala na nadanie oceny powierzchni C. Liczba i udział gatunków charakterystycznych w budowie zbiorowiska są wystarczające dla określenia go jako zespół *Allio montani-Sedetum*. W skład zbiorowiska wchodzi gatunki światłoządne i ciepłolubne, często o kseromorficznej budowie. Ich przetrwaniu zagraża powolne zarastanie wychodni skalnych przez murawy kserotermiczne klasy *Festuco-Brometea* oraz zacienianie przez ciepłolubne dąbrowy, które otaczają stanowiska, stąd nadano ocenę zachowania B. Ocena ogólna B wynika z oceny stanu zachowania oraz konieczności wykonywania zabiegów ochrony czynnej w celu zachowania odpowiednich warunków świetlnych i termicznych.

6190 Murawy pannońskie (*Stipo-Festucetalia pallentis*)

Siedlisko reprezentowane jest w masywie Raduni przez stanowiska muraw kserotermicznych zaliczanych do zespołu *Asplenio septentrionalis-Festucion pallentis* Zólyomi 1936 corr Soó 1957. Stanowiska tych muraw występują na wychodniach skalnych na grzbiecie góry Raduni oraz na wychodniach skalnych powyżej drogi biegnącej u podnóża szczytowej części Raduni od strony wschodniej. Mimo niewielkiej powierzchni płatów siedliska (łączna powierzchnia w obszarze to 0,18 ha), powierzchni względnej nadano ocenę B, a reprezentatywności ocenę A, ponieważ siedlisko występuje na terenie Polski w bardzo ograniczonym zasięgu i głównie w badanym regionie, w niewielkiej liczbie stanowisk. Płaty muraw pannońskich występujące w masywie Raduni posiadają cechy fizjonomiczne i skład gatunkowy typowe dla zespołu. Odznaczają się fizjonomią określaną przez płyty niskich traw kostrzewy bladej *Festuca pallens* i śmiałka pociętego *Deschampsia flexuosa* oraz obecnością gatunków skalnych, takich jak zanokcica północna *Asplenium septentrionale* i zanokcica murowa *Asplenium ruta-muraria*, jak również gatunków ciepłolubnych muraw, takich jak chaber nadreński *Centaurea stoebe*, czyścica drobnokwiatowa *Acinos arvensis*, rojownik pospolity *Jovibarba sobolifera*, rogownica drobna *Cerastium pumilum* i wiechlina spłaszczona *Poa compressa*. Ocena stanu zachowania wykazała znaczne zacienienie muraw, ekspansję drzew i krzewów oraz znaczną fragmentację płatów wynikającą z sukcesji leśnej i antropopresji - stąd ocena stanu zachowania B. Istotne zagrożenie stanowią: sukcesja lasu, ruch turystyczny powodujący mechaniczne niszczenie stanowisk i

wandalizm przejawiający się wypalaniem roślinności. Sukcesja jest procesem naturalnym, który można powstrzymać wykonując zabiegi ochrony czynnej. Biorąc pod uwagę dobrą ocenę stanu zachowania struktury oraz konieczność wykonania rozmaitych zabiegów w celu utrzymania siedliska, nadano mu ocenę ogólną B.

6210 Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea)

Siedlisko zajmuje w obszarze łączną powierzchnię 0,62 ha, co stanowi 0,012% powierzchni obszaru Natura 2000. Reprezentowane jest przez murawy z dominacją kostrzewy bladej *Festuca pallens*, pięciornika siedmiolistkowego *Potentilla heptaphylla*, czosnku skalnego *Alium montanum*, przytulii właściwej *Galium verum*, macierzanki zwyczajnej *Thymus pulegioides*, rozchodnika wielkiego *Sedum maximum*, porastające wychodnie skalne i kamieniska, na odsłoniętych zboczach i grzbietach w podszczytowej części góry Raduni, w kamieniołomach w okolicy Słupic i w kamieniołomach koło wsi Słupice. Siedlisko jest rozpowszechnione w masywach górskich w regionie stąd ocena reprezentatywności A. Większość stanowisk powstała na siedliskach wtórnych, stanowią one wczesne stadia sukcesji roślinności leśnej, są nietrwałe i nie stanowią naturalnego elementu miejscowej flory. Obecnie siedliska zajmują niewielkie powierzchnie, kurczące się w wyniku zarastania krzewami i drzewami, stąd ich całkowitą powierzchnię na tle przybliżonej powierzchni siedliska w kraju oceniono na stopień C. Stan zachowania struktury jest zły (ocena C) ze względu na ubóstwo gatunkowe, sporadyczne występowanie gatunków z rodziny *Orchidaceae* oraz silną ekspansję drzew i krzewów. Wziąwszy pod uwagę, że stan ten można poprawić jedynie wykonując zabiegi opóźniające sukcesję roślinności leśnej, nadano ocenę ogólną C. Dodatkowym zagrożeniem jest antropopresja (wydeptywanie i wypalanie roślinności).

6410 Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)

Łąki trzęślicowe są reprezentowane na terenie obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży na jednym stanowisku, w pobliżu wsi Sulistrowiczki, na wschodnich stokach góry Radunia. Na stanowisku znajduje się 5 polan rozdzielonych zapustami olszy czarnej *Alnus glutinosa*, wierzb *Salix* sp., brzozy brodawkowatej *Betula pendula*, topoli osiki *Populus tremula* i kępy sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris*. Jest to wielogatunkowa łąka z dominacją trzęślicy trzcinowatej *Molinia arundinacea*, wyczyńca łąkowego *Alopecurus pratensis*, wiechliny łąkowej *Poa pratensis*, płatami situ skupionego *Juncus conglomeratus* i znacznym, około 50% udziałem gatunków ziół w runi. Licznie reprezentowane są gatunki charakterystyczne łąk trzęślicowych jak bukwica zwyczajna *Betonica officinalis*, przytulia północna *Galium boreale*, kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, mieczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, selernica żyłkowana *Cnidium dubium* i czarcikęs łąkowy *Succisa pratensis*. Równie licznie występują gatunki łąk wilgotnych związku *Calthion* (knieć błotna *Caltha palustris*, sitowie leśne *Scirpus sylvaticus*, rdest wężownik *Polygonum bistorta*, sit skupiony, ostrożeń warzywny *Cirsium oleraceum*, etc.) i związku *Filipendulion* (wiązówka błotna *Filipendula ulmaria*, krwawnica pospolita *Lythrum salicaria*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, przetacznik długolistny *Veronica longifolia*, etc.). Na uwagę zasługuje niezwykle bogactwo gatunkowe oraz ogromny udział gatunków objętych ochroną. Łąka Sulistrowicka jest także potwierdzonym miejscem występowania mieczyka błotnego *Gladiolus paluster*. Wyżej położona część Łąki Sulistrowickiej objęta jest ochroną rezerwatową, tereny położone bliżej wsi (ze stanowiskami mieczyka) nie są objęte ochroną. Wykazywana wcześniej powierzchnia łąk (ponad 28 ha) nie odpowiadała rzeczywistej powierzchni siedliska – były to informacje zaczerpnięte z dokumentacji z lat 50-tych, na podstawie której tworzony był rezerwat przyrody. W rzeczywistości już od wielu lat, także w momencie wyznaczania sieci Natura 2000, znaczne powierzchnie łąki były porośnięte przez drzewa i krzewy. Należy zaznaczyć, że prowadzone w ostatnich latach zabiegi ochrony czynnej (wycinka, karczowanie) przyczyniają się do stopniowego zwiększania powierzchni siedliska w obszarze – obecnie wynosi ona około 6 ha.

Stanowisko to jest jedynym takim obiektem w kraju, stąd ocena reprezentatywności A. Powierzchnia Łąki Sulistrowickiej w odniesieniu do powierzchni łąk związku *Molinion* w kraju stanowi poniżej 0,1%, stąd ocena C. Ocena zachowania struktury B wynika z występowania zjawisk sukcesyjnych.

6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

W obszarze stwierdzono jedynie dwa płyty siedliska o znikomej powierzchni – łączna powierzchnia to 0,19 ha, co stanowi zaledwie 0,0038% powierzchni obszaru (ocena C). Płyty siedlisk należą do rzędu *Convolvuletalia sepium* i stanowią naturalny okrajek dolin cieków wodnych. Nie są to zbiorowiska reprezentatywne dla dolin cieków górskich (reprezentatywność - ocena C). W składzie gatunkowym zawierają liczne gatunki synantropijne, wnikające w płyty siedliska z sąsiadujących fitocenoz segetalnych, dlatego też stan zachowania struktury oceniono na C. Sąsiedztwo gruntów ornych sprawia, że perspektywy

ochrony siedliska są niskie. Z tych powodów siedlisko otrzymało ocenę ogólną C.

8150 Środkowoeuropejskie wyżynne piargi i gołoborza krzemianowe

Siedlisko jest reprezentowane na terenie obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży przez gołoborza utworzone przez granitowy rumoszcz skalny na zachodnim stoku góry Ślęża. Zinventaryzowano stanowiska o łącznej powierzchni 0,52 ha, co stanowi poniżej 1% przybliżonej powierzchni gołoborzy w Polsce (ocena powierzchni C). Ocenianie gołoborzy przez otaczające zbiorowiska leśne wynika z ich naturalnie niewielkich powierzchni. Ponieważ nie stwierdzono innych zagrożeń (w tym zagrożeń antropogenicznych), jak również stan zachowania struktury siedliska oceniono jako A. Choć stwierdzono ocenianie gołoborzy przez sąsiadujące lasy i ekspansję krzewów, w dłuższej perspektywie czasowej nie należy się spodziewać ich zarastania (co jest wynikiem niesprzyjających warunków siedliskowych wśród kamienisk) - stąd ocena ogólna A.

8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii*

Siedlisko reprezentowane przez roślinność szczelin skalnych ze stanowiskami paproci z rodzaju *Asplenium* sp., paprotka *Polypodium* sp., z darnikami mchów i porostów. Na terenie obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży są to reprezentatywne dla regionu, unikalne stanowiska zespołu *Asplenietum cuneifolii*, występujące w Polsce niemal wyłącznie w masywie Raduni oraz stanowiska zespołu *Asplenietum septentrionali-adianti-nigri*. Z tego powodu siedlisko można uznać za wysoce reprezentatywne dla regionu – ocena A. Na stanowiskach występują płaty gatunków chronionych zanokcicy ciemnej *Asplenium adiantum-nigrum* oraz zanokcicy klinowatej *Asplenium cuneifolium*. Oba wymienione gatunki wpisano do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin, a zanokcicę klinowatą uważa się obecnie za gatunek krytycznie zagrożony. Stwierdzono występowanie stanowisk (o bardzo niewielkich powierzchniach – łączna powierzchnia w obszarze to 0,68 ha) rozmieszczonych we wszystkich masywach znajdujących się na terenie obszaru Natura 2000. Płaty tego siedliska (bez stanowisk ww. gatunków paproci) występują powszechnie w Polsce południowej, stąd ocena powierzchni względnej C.

Stan zachowania siedliska oceniono jako A, zagrożeń antropogenicznych nie stwierdzono. Potencjalnym zagrożeniem może być nadmierne zacienianie skał przez otaczające lasy, jednak należy wziąć pod uwagę, że zbiorowiska zaliczane do związku *Androsacion vandellii* składają się z gatunków znoszących umiarkowane zacienienie. Z tego względu, jak również biorąc pod uwagę zachowanie struktury oraz dobre perspektywy ochrony, siedlisku nadano ocenę ogólną A.

9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*)

Kwaśne buczyny, które występują w granicach obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży można zaklasyfikować do zespołu *Luzulo luzuloidis-Fagetum*. Płaty reprezentujące ten zespół w masywie Ślęży charakteryzują się bukowym drzewostanem, czasami z niewielką domieszką świerka, oraz słabo rozwiniętymi niższymi piętrami roślinności. W dnie lasu zalega ściółka. Płaty runa składają się z kosmatki gajowej *Luzula luzuloides*, śmiałka pogiętego *Deschampsia flexuosa*, szczawika zajęczego *Oxalis acetosella*, przenętu purpurowego *Prenanthes purpurea*. Występuje też synuzja roślinności borowej: borówki czarnej (czernicy) *Vaccinium corymbosum*, złotowłosa strojnego *Polytrichastrum formosum*, widłozębów *Dicranum* sp. Są to ubogie gatunkowo fitocenozy, występujące na stokach Ślęży na kamienistych, płytkich glebach. Zinventaryzowano 8 zwartych powierzchni buczyn. Większość z nich to stanowiska położone na stokach Ślęży. Zajmują powierzchnię około 480 ha, co stanowi aż około 9,5% powierzchni obszaru Natura 2000. Zespół kwaśnej buczyny górskiej jest reprezentatywny dla całego piętra regła dolnego oraz pogórza Karpat i Sudetów, stąd ocena reprezentatywności A. Stan siedliska oceniono w części stanowisk jako dobry. W przypadku wielu płatów stan zachowania siedliska oceniono jako nieodpowiedni. Tak ocenione stanowiska od naturalnych, w pełni wykształconych fitocenoz, odróżniają się jednowiekowym drzewostanem, nieukształtowaną stratygrafią i brakiem martwego drewna. Mimo to, ze względu na właściwy skład gatunkowy i liczne stanowiska z dobrze zachowaną strukturą przestrzenną i wiekową oceniono stan zachowania struktury jako A. Perspektywy ochrony buczyn oceniono jako bardzo dobre, ponieważ przeważająca część tych lasów znajduje się na terenie rezerwatu i pełni funkcje ochronne. Można zatem przypuszczać, że przy braku użytkowania z czasem nastąpi ich samoistna renaturalizacja. Dobry stan zachowania i dobre perspektywy ochrony pozwalają przyznać ocenę ogólną A.

9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagetum*, *Galio odorati-Fagetum*)

Siedlisko zajmuje w obszarze Natura 2000 powierzchnię 53,13 ha (ponad 1% całej powierzchni obszaru Natura 2000), powierzchnię względną oszacowano na C. Występuje głównie w partiach podszczytowych oraz na stoku północnym Masywu Ślęży, z niewielkimi enklawami na pozostałych stokach w obrębie

kompleksów zdominowanych przez kwaśne buczyny. Drzewostany są zróżnicowane, obok partii ze zdecydowaną dominacją buka występują także fragmenty z domieszkami innych gatunków liściastych (klon jawor *Acer pseudoplatanus*, klon zwyczajny *Acer platanoides*, dąb bezszypułkowy *Quercus petraea* lub nawet grab pospolity *Carpinus betulus*). Z gatunków typowych runa powszechne jest występowanie kostrzewy leśnej *Festuca altissima*, przytulii wonnej *Galium odoratum*, szczyru trwałego *Mercurialis perennis*, prosownicy rozpierzchłej *Milium effusum* i gajowca żółtego *Galeobdolon luteum* (reprezentatywność – ocena A). Siedlisko jest silnie zróżnicowane pod względem stanu ochrony - od partii zachowanych w stopniu doskonałym (zwłaszcza w granicach rezerwatu przyrody Góra Ślęży), po fragmenty silnie zagospodarowane. Ten typ siedliska wymaga uzupełnienia wiedzy na temat jego zasobów w obszarze, szczególnie w zakresie oceny stanu zachowania w całym obszarze, wówczas możliwe będzie zweryfikowanie nadanych ocen. Obecnie utrzymano dotychczasowe oceny: stanu zachowania – ocena A oraz ocena ogólna – A.

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)

Grąd środkowoeuropejski Galio-Carpinetum, występujący na łącznej powierzchni 50,23 ha (blisko 1% całej powierzchni obszaru Natura 2000) w masywach Ślęży i Raduni, jest siedliskiem mało reprezentatywnym dla terenów podgórskich (ocena B). Jego powierzchnia na terenie obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży jest znikoma w odniesieniu do krajowych zasobów tego siedliska (poniżej 1%) i mieści się w granicach oceny C. Pinetyzacja, niewielki udział graba w drzewostanie, zniekształcenia objawiające się miejscowo znacznym udziałem gatunków ruderalnych w runie to przyczyny, dla których oceniono stan zachowania struktury na stopień B. Wszystkie stanowiska znajdują się w sąsiedztwie pól uprawnych lub terenów zabudowanych, stąd poprawa wymienionych parametrów oceny struktury w dłuższej perspektywie czasowej jest mało realna. Jest to podstawa do nadania oceny ogólnej w stopniu B.

9180 Jaworzyny i lasy klonowo – lipowe na stokach i zboczach (Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani)

Jaworzyny i lasy klonowo - lipowe występują na stromych, kamienistych stokach z ruchomym, często osuwającym się, rumoszem blokowym. Reprezentowane są przez fitocenozy nawiązujące składem gatunkowym do zespołu *Aceri-Fagetum*. W drzewostanie dominują lipa szerokolistna *Tilia platyphyllos* lub drobnolistna *Tilia cordata*, klon jawor *Acer pseudoplatanus* i buk zwyczajny *Fagus sylvatica*. Towarzyszą im pojedyncze jesiony *Fraxinus* sp. i świerki pospolite *Picea abies*. W warstwie krzewów występują gatunki drzewostanu, w runie rośliny żyznych lasów liściastych rzędu *Fagetalia* oraz gatunki nitrofilne. Szczególnie licznie występują paprocie – nerecznica samcza *Dryopteris filix-mas*, wietlica *Athyrium distentifolium* i gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*. Jaworzyny z lipą szerokolistną występują głównie w niższych, ciepłych masywach górskich Polski południowo-zachodniej i odznaczają się wysoką reprezentatywnością dla regionu (ocena reprezentatywności A, ocena powierzchni B). Ze względu na niekorzystne ukształtowanie terenu i ochronę rezerwatową kulminacji masywu Ślęży, tutejsze jaworzyny od dawna nie są użytkowane. W rezultacie wykształcił się tu starodrzew i runo o bogatym składzie gatunkowym.

W trakcie inwentaryzacji zlokalizowano płyty lasów lipowo - jaworowych o łącznej powierzchni około 20 ha (ocena powierzchni C). Wszystkie stanowiska są zlokalizowane w masywie Ślęży, na kamienistych, z reguły stromych stokach, w rejonie góry Wieżycy i góry Ślęży. Dobrze zachowane są powierzchnie znajdujące się u podnóży skał i gołoborzy.

Mimo niewielkich powierzchni i miejscami zubożonej struktury wiekowej, stan zachowania struktury można ocenić jako dobry (A). Perspektywy zachowania tych lasów także są dobre. Jaworzyny znajdują się w zwartych kompleksach leśnych, w miejscach otoczonych naturalnymi kwaśnymi buczynami i gołoborzami. Ingerencja człowieka jest tu minimalna i nie stwierdzono żadnych zagrożeń antropogenicznych. Na niektórych stanowiskach (nr 1 i 4) stwierdzono niewielkie ilości martwego drewna, zwłaszcza drewna o dużych wymiarach.

Jaworzyny masywu Ślęży nie są zagrożone. Jedyną propozycją do planu zadań ochronnych powinno być zaniechanie uprzątania martwego drewna, aby doprowadzić do jego nagromadzenia w dostatecznej ilości, w celu stworzenia właściwych warunków życia ksylobiontów. Wziąwszy pod uwagę dobre perspektywy ochrony siedliska (bez konieczności zastosowania kosztownych zabiegów ochrony czynnej), stan ogólny siedliska oceniono jako A.

9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori – petraeae*)

Siedlisko występuje w granicach obszaru Natura 2000 na wielu stanowiskach, w tym na szczycie Wieżycy (cenne stanowisko z uwagi na występowanie jarzębu brekinii *Sorbus torminalis*), fragmentarycznie na szczycie Raduni oraz pomiędzy Przemiłowem, Sulistrowicami a Karolinem. Inne cenne stanowiska znajdują się na Winnej Górze (z dwoma gatunkami storczyków: buławnika mieczolistnego *Cephalanthera longifolia*

oraz kruszczyka szerokolistnego *Epipactis helleborine*) oraz przy Przełęczy Oleszeńskiej. Wiele z płatów wykształconych jest w stopniu właściwym (FV) lub niezadowalającym (U1). Łącznie zajmuje powierzchnię około 256,22 ha (dane szacunkowe), co stanowi ponad 5% powierzchni obszaru Natura 2000. Ten typ siedliska wymaga uzupełnienia wiedzy na temat jego zasobów w obszarze, wówczas możliwe będzie zweryfikowanie nadanych siedlisku ocen. Obecnie utrzymano wcześniej nadane oceny, tj. ocena ogólna C, w tym: reprezentatywność - B, powierzchnia względna - C, stan zachowania - B.

91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe)

Łęgi reprezentowane przez zespół *Fraxino-Alnetum* posiadają znikome (w skali kraju) powierzchnie (ocena C). Powierzchnia płatów tego typu siedliska w obszarze to 22,14 ha. Są to zbiorowiska azonalne, wysoce reprezentatywne dla wszelkich dolin cieków wodnych (reprezentatywność A). Doliny na stokach Ślęży i Raduni są wąskie i posiadają strome stoki. Szybki przepływ wody i okresowe przesuszanie siedliska uniemożliwiają wykształcenie właściwej, pełnej struktury gatunkowej. Licznie występują w nich gatunki obce ekologicznie, stąd zachowanie struktury B. Z powodu naturalnych czynników ograniczających odtworzenie właściwej struktury gatunkowej, perspektywy poprawienia stanu ochrony są ograniczone, dlatego oceniono ogólny stan siedliska jako B.

91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*)

Ciepłolubne dąbrowy na terenie obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży występują w podszczytowej części góry Radunia. Tworzą jedno rozległe stanowisko o powierzchni blisko 24 ha (ocena powierzchni C). Charakteryzują się luźnym, niskopiennym drzewostanem z silną dominacją dębu bezszypułkowego *Quercus petraea* z domieszką pojedynczych sosen zwyczajnych. Wśród krzewów pokrywających 5-10% powierzchni występuje dąb bezszypułkowy, trzmielina brodawkowana *Euonymus verrucosa* oraz wiąz pospolity *Ulmus minor*. W runie miejscami dominują trawy (kłosówka miękka *Holcus mollis*), a miejscami ciepłolubne gatunki ziół, takie jak pięciornik biały *Potentilla alba*, dziurawiec skąpolistny *Hypericum montanum*, ciociorka pstra *Coronilla varia*, ciemiężyk białokwiatowy *Vincetoxicum hirundinaria*, groszek czerniejący *Lathyrus niger*, koniczyna pogięta *Trifolium medium*. To azonalne zbiorowisko można zaklasyfikować jako zespół *Potentilla albae-Quercetum*. Stan zachowania dąbrowy na górze Radunia oceniono jako dobry, ze względu na obecność licznych gatunków charakterystycznych, charakterystyczną fizjonomię, strukturę wiekową i przestrzenną. Ze względu na położenie dąbrowy na terenie rezerwatu, w zwartym kompleksie leśnym, perspektywy ochrony siedliska oceniono jako bardzo dobre. Istotnych zagrożeń nie stwierdzono. Las został ukształtowany pod wpływem czynników naturalnych. Na podstawie dobrego stanu zachowania struktury (A) oraz dobrych perspektyw ochrony, nadano ocenę ogólną A.

GATUNKI ROŚLIN

4096 mieczyk błotny *Gladiolus palustris*

Stanowiska gatunku zlokalizowane są na terenie rezerwatu przyrody „Łąka Sulistrowicka”. Liczebność gatunku wskazana została w sposób szacunkowy na podstawie wyników badań do planu zadań ochronnych, wyników badań na zlecenie RDOŚ we Wrocławiu z 2021 r. oraz wyników badań w ramach monitoringu GIOŚ. W 2019 r. na zlecenie RDOŚ we Wrocławiu wykonane zostały działania ochronne polegające na usunięciu krzewów i drzew z bezpośredniego sąsiedztwa płatów siedliska przyrodniczego 6410, w obrębie którego zlokalizowane są stanowiska mieczyka błotnego.

Ocena ogólna – C (znacząca). Z uwagi na fakt, że jest to jedno z niewielu (lub jedyne) stanowisk w kraju, populacji nadano ocenę A. Z tego samego powodu izolację również oceniono na A – populacja (prawie) izolowana. Stan zachowania: C – wprawdzie po przeprowadzeniu działań ochrony czynnej w 2019 r. potencjalna powierzchnia siedliska ze stanowiskami gatunku może ulec powiększeniu, jednak biorąc pod uwagę biologię tej rośliny i odnosząc się do czasu (właściwego warunkom lokalnym) osiągnięcia dojrzałości płciowej roślin wyrastających z nasion lub bulw przybyszowych, pierwsze efekty działań możliwe będą do zaobserwowania po 5–7 latach.

GATUNKI ZWIERZĄT

6177 Modraszek telejus Phengaris (Maculinea) teleius

W granicach obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży stwierdzono występowanie gatunku na łąkach z krwiściągiem lekarskim *Sanguisorba officinalis* w rejonie Sulistrowiczek ("Łąki Sulistrowickie"). Krwiściąg jest jedyną roślinną bazą pokarmową gąsienic modraszka. Potencjalne miejsca występowania modraszka znajdują się także poza obszarem Natura 2000, na łąkach z ww. rośliną żywicielską. Potencjalnym zagrożeniem dla tych motyli jest zbyt wczesne - w stosunku do cyklu życiowego modraszków - koszenie łąk. Powoduje to brak możliwości wykształcenia się pąków kwiatowych w okresie składania jaj, których obecność jest warunkiem niezbędnym do rozwoju modraszków. Innymi zagrożeniami są intensywny wypas, zarastanie łąk w wyniku sukcesji oraz ich zabudowa.

Ocena ogólna C, w tym:

Populacja – ocena C (poniżej 2% populacji krajowej);

Stan zachowania – ocena B (dobry), z uwagi na II stopień zachowania cech siedliska i gatunku;

Izolacja – ocena C (populacja nie jest izolowana).

1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*

Motyl dzienny objęty ochroną gatunkową oraz znajdujący się na Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych, w Polsce zaliczany do gatunków niższego ryzyka. Występuje w skupiskach w całej Polsce. Siedlisko tego gatunku to głównie wilgotne łąki, moczary i lasy łęgowe. Aktywny w ciepłych okresach. Gąsienice wylęgają się z jaj wczesną wiosną, żerują do początku czerwca przepoczwarczając się na roślinie żywicielskiej. Dorosłe motyle pojawiają się na początku czerwca. W granicach obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży występowanie tego gatunku stwierdzono na łące w rejonie Sulistrowiczek (działka nr 1005/101 oraz 104/1 - kilka osobników).

Ocena ogólna C, w tym:

Populacja – ocena C (poniżej 2% populacji krajowej);

Stan zachowania – ocena B (dobry), z uwagi na II stopień zachowania cech siedliska i gatunku;

Izolacja – ocena C (populacja nie jest izolowana).

6179 Modraszek nausithous Phengaris (Maculinea) nausithous

W granicach obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży stwierdzono występowanie gatunku na łąkach z krwiściągiem lekarskim *Sanguisorba officinalis* w rejonie Sulistrowiczek ("Łąki Sulistrowickie"). Krwiściąg jest jedyną roślinną bazą pokarmową gąsienic modraszka. Potencjalne miejsca występowania modraszka znajdują się także poza obszarem Natura 2000, na łąkach z ww. rośliną żywicielską. Potencjalnym zagrożeniem dla tych motyli jest zbyt wczesne - w stosunku do cyklu życiowego modraszków - koszenie łąk. Powoduje to brak możliwości wykształcenia się pąków kwiatowych w okresie składania jaj, których obecność jest warunkiem niezbędnym do rozwoju modraszków. Innymi zagrożeniami są intensywny wypas, zarastanie łąk w wyniku sukcesji oraz ich zabudowa.

Ocena ogólna C, w tym:

Populacja – ocena C (poniżej 2% populacji krajowej);

Stan zachowania – ocena B (dobry), z uwagi na II stopień zachowania cech siedliska i gatunku;

Izolacja – ocena C (populacja nie jest izolowana).

1084 Pachnica dębowa *Osmoderma eremita*

W trakcie prowadzenia badań terenowych na potrzeby planu zadań ochronnych nie potwierdzono występowania pachnicy dębowej w obszarze. Populacja gatunku w obszarze wymaga weryfikacji, dlatego zaplanowano wyszukiwanie nowych stanowisk i miejsc rozrodu

w granicach obszaru. Dopiero na tej podstawie, o ile występowanie pachnicy w obszarze zostanie potwierdzone, możliwe będzie zaproponowanie właściwych ocen. Obecnie utrzymano wszystkie wcześniej nadane oceny, tj. ocena ogólna C, w tym: populacja – C, stan zachowania – B, izolacja – C.

1308 Mopek *Barbastella barbastellus*

W granicach obszaru Natura 2000 gatunek zimuje w sztolniach kopalni Tąpadła.

Ocena ogólna – B, w tym:

Populacja – ocena C (poniżej 2% krajowych zasobów gatunku);

Stan zachowania – ocena A, po wykonaniu w 2015 r. remontu kraty uniemożliwiającej wstęp do sztolni nietoperze nie są niepokojone podczas hibernacji;

Izolacja – ocena C (populacja nie jest izolowana).

1323 Nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*

W granicach obszaru Natura 2000 gatunek zimuje w sztolniach kopalni Tąpadła.

Ocena ogólna – B, w tym:

Populacja – ocena C (poniżej 2% krajowych zasobów gatunku);

Stan zachowania – ocena A, po wykonaniu w 2015 r. remontu kraty uniemożliwiającej wstęp do sztolni nietoperze nie są niepokojone podczas hibernacji;

Izolacja – ocena C (populacja nie jest izolowana).

1324 Nocek duży *Myotis myotis*

W granicach obszaru Natura 2000 gatunek zimuje w sztolniach kopalni Tąpadła.

Ocena ogólna – B, w tym:

Populacja – ocena C (poniżej 2% krajowych zasobów gatunku);

Stan zachowania – ocena A, po wykonaniu w 2015 r. remontu kraty uniemożliwiającej wstęp do sztolni nietoperze nie są niepokojone podczas hibernacji;

Izolacja – ocena C (populacja nie jest izolowana).

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	D01.01		i
L	E03.01		i
H	K02.01		i
H	J03.01		i
H	A03.03		i
H	G01.04		i
M	K04.01		i
L	J01.01		i
M	G05.07		i
M	B02.04		i
M	G05.04		i
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	B07		i

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0

	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. Dokumentacja planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży PLH020040 (Instytut Ochrony Środowiska, 2013 r., zweryfikowana przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu w 2014 r.). 2. Berdowski W. 1965. Flora rezerwatu "Łąki Sulistrowickie". Acta Univ. Wratislaviensis. 42, Prace Bot. 6: 107-139. 3. Berdowski W. 1974. Flora mchów i zbiorowiska mszaków Masywu Ślęży. Monogr. Bot. 45:1-126. 4. Berdowski W., Penek E. 1998. Szata roślinna rezerwatu "Łąki Sulistrowickie" w województwie wrocławskim. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody 17(3): 3 – 16. 5. Berdowski W., Panek E. 1999. Roślinność rezerwatu "Góra Radunia" w województwie wrocławskim. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody 18 (2): 3 – 13. 6. Karpowicz W. 1963. Paprocie na serpentynitach w Polsce. – Fragm. Flor. Geobot. 9: 35-57. 7. Kwiatkowski P. 1995. Szata roślinna rezerwatu "Góra Sobótka – Ślęża". – Acta Univ. Wratislaviensis. 1667 Prace Bot. 62: 23-38. 8. Wojtuń B., Fabiszewski J., Żołnierz L. 1993. Ekologiczna specyfika ciepłolubnych muraw na serpentynitach Masywu Ślęży. Annales Silesiae 23: 95-107. 9. Żołnierz L. 1993. Paprocie serpentynitowe w Masywie Ślęży. – Annales Silesiae 23: 77-91. 10. Żołnierz L. 2007. Zbiorowiska trawiaste występujące na dolnośląskich serpentynitach – wybrane aspekty ekologii. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu nr 555. Rozprawy CCXLVII. Wrocław.

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL03	98.53	PL02	4.57		

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL02	Łąki Sulistrowickie	*	0.52
PL03	Ślężański Park Krajobrazowy	*	98.53
PL02	Góra Radunia	+	0.87
PL02	Góra Ślęża	+	3.17

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu
--------------	---

Adres:	Polska Tadeusza Kościuszki 82 50-441 Wrocław
Adres e-mail:	sekretariat.wroclaw@rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☒ Tak	Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 11 lipca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży PLH020040 Link: http://edzienniki.duw.pl/duw/#/legalact/2014/3244/
☐ Nie, ale jest w przygotowaniu	
☐ Nie	

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH020040

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒ Tak ☐ Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)

--